

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת ד"ר נחמה ליבוביץ שנת העשרים ושנים

עקב (תשכ"ג)

הפטרה

ישעיה מ"ט י"ד - ב"א ג'

וה' שכחני

א. י"ד ותאמר ציון עזבני ה'

מרחם בן בטנה?
ואנכי לא אשכחך.ט"ו התשכח אשה עולה
גם אלה תשכחנה

(1)

מלבנים ד"ה עזבני ה' וה' שכחני.

כבר בארתי בפירוש התורה פעמים רבות, כי דרך השפה העברית להקדים הנשוא אל הנושא, ובעת שמקדים הנושא אל הנשוא בא להראות איזה חידוש בנושא.

(א) מהי הצורה הסגנונית שבפסוק י"ד שאותה רצה לישב בעזרת כללו זח?

xx (ב) כיצד מתישב הענין הסגנוני הנ"ל, על פי הכלל הזה?

(2)

עד היכן נמשכים דברי "ציון" הפותחים במלת "עזבני" ובאיזו מלה פותחת התשובה הניתנת "לציון"?

(שים לב: לשאלה זו ניתן לענות שתי תשובות! ענה שתיהן ונמק כל אחת מהן.)

ב. י"ד ותאמר ציון עזבני ה' ואד' שכחני

ט"ו התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה
גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך.ברכות ל"ב

"ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני" - היינו עזובה, היינו שכוחה?! אמר ריש לקיש: אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: "רבונו של עולם! אדם נושא אשה על אשתו ראשונה - זוכר מעשה הראשונה, ואתה עזבתני ושכחתני!" אמר לה הקב"ה: "בתי, שתים עשרה מזלות בראתי ברקיע ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלושים חיל, ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלושים לגיון, ועל כל לגיון ולגיון בראתי שלושים רחטון, ועל כל רחטון ורחטון בראתי שלושים קרטון, ועל כל קרטון וקרטון בראתי שלושים גסטרא.

[רש"י: לגיון וקרטון וגסטרא שמות של שררה, כגון שלטון
והגמון ודוכוס ופחה]

ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי שלש מאות ושישים וחמשה אלפי רבוא כוכבים כנגד ימות החמה, וכולן לא בראתי אלה בשבילך, ואת אמרת "עזבני ושכחני"?! "התשכח אשה עולה", אמר הקב"ה: כלום אשכח עולות אילים ופסרי רחמים שהקרבת לפני במדבר?!

אמרה לפניו: "רבונו של עולם, הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך, שמא לא תשכח לי מעשה העגל?"

אמר לה: "גם אלה תשכחנה".

אמרה לפניו: "רבונו של עולם, הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך, שמא

תשכח לי מעשה סיני?"

אמר לה: "ואנכי לא אשכחך".

עין דברי הרשב"א לזה,
בעלון ההדרכה!

1xx (הרי"ף) (על עין יעקב) מקשה על תחילת דברי הגמרא: "וקשה, כי דבר ברור הוא שיש לחלק בין עזובה ובין שכוחה, ואין שכוחה בכלל עזובה".

אם כן - התוכל להסביר מהי קושייתה של הגמרא על פסוקנו בשאלה "היינו עזובה - היינו שכוחה?!"

xx (2) המהר"ש שואל על דברי הגמרא "שתים מזלות בראתי...":
לא ידענא מוצאו דהך מילתא מהאי קרא!

התוכל לישב קושייתו ולמצוא בפסוקינו רמז לכוכבים ומזלות שברא, ו"כולן לא ברא אלא בשביל ישראל"?

א (3) הגר"א מחקן הגירסא: "כלום אשכח עולות אילים"; צריך למחוק "אילים" וצריך לחיות "עולות אשים".

חסבר מה ניסוק חגהה זו?

א (4) מחיכן בפסוקנו דרשו חז"ל פטר רחם שהקריבו אבותינו, ואת מעשה העגל שישכח ואת מעמד הר סיני שלא ישכח?

ג. ס"ז. חן על כפים חקותיך וחומתיך לבגדי תמיד.

רש"י ד"ה על כפים: על כפי, רואה אני כאלו את חקוקה על כפי, לראותך ולזכרך תמיד.
(ובכתבי יד אחדים ובדפוסים עוד הוספה כאן: ד"א: מעל לענני חכבוד כמו (אירוב ל"ו ל"ב) "על כפים כסה אור".
וכנראה איבנו מדברי רש"י.)

רד"ק ד"ה על כפים: פירש רב סעדיה: על עננים וכן (איכה ג' מ"א) "נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים".

הסבר מה ראו פרשנים לפרש "כפים" כאן בדרך זו?

ד. י"ז מהרו בניך מהרסיך ומחריביך ממך יצאו.

פרשני המדות שהתורה בדרשת בהן מביאים את פסוקנו כדוגמא לפסוק המתפרש על פי המידה "מדרך קצרה", (מידה ס' מבין ל"ב מידות של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי.)

1. הסבר מהו האבר שעליו מדלג פסוקנו.

2. העחק פסוקנו לפי זה בסמני פסוק.

א (3) היכן מצינו בהפטרנו עוד פסוק המתפרש על פי מידה זו?

4. רגילים להשתמש בפסוקנו בהוראה אחרת מאשר הוראת הפשט, במה סוטה ההוראה ההיא מפרשנו של מקרא?

ה. י"ז מהרו בניך.

תרגום יונתן: ייחון (=מהרו) יבנוך חרבותיך, (וכן תרגמו גם השבעים, וגם רב סעדיה גאון.)

(1) הסבר מה המריצם לתרגם כך?

(2) הוכח מתוך הכתובים שגרסתנו "בניך" - עקר!

שאלות בסעמי המקרא פרשת עקב
העורך: מיכאל פרלמן

א. דברים י' ט"ו. רק באבותיך חשק ה' לאחבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכס מכל העמים כיום הזה.

ראב"ע ד"ה ויבחר בזרעם: וחם אתם, וזה טעם "בכס".

(1) מה חקשי בפסוקנו?

(2) במה סוטה הראב"ע בפרושו סעמי המקרא?

(3) מה יהיה פירוש פסוקנו בחתאם לטעמים?

ב. דברים י"א י"ז. וחרה אף ה' בכס ועצר את השמים ולא יחית מסר ותאדמה לא חתן את יבולה.

לחרון אף ה' שתי תוצאות:

(א) עצירת גשמים. (ב) בצורת.

חאם פסוק חטעמים מתיישב עם הסבר זה אם לא?